

Posudek vědecké činnosti doc. dr. Juraja Šedivého PhD.

Pomocné vědy historické patří k základní výbavě pro jakoukoliv vědeckou historickou práci, zejména pak v problematice starších evropských, v tom i slovenských dějin a ovšem jsou i východiskem pro práci kvalifikovaného archiváře. Hlavní důraz je přitom třeba klást zejména na tři klíčové disciplíny, totiž diplomatiku, paleografii a kodikologii. Z ostatních se pak v posledních letech dostává z různých aktuálních, zejména také památkových důvodů, do popředí oprávněně i epigrafika, která je úzce spojena v první řadě s paleografií.

Na Slovensku byl zakladatelem tohoto širokého oboru profesor Alexander Húščava (+ 1969), na něho navázal zejména prof. Richard Marsina (* 1923). V současnosti není tento vysoce důležitý a prestižní post obsazený. S potěšením vítám, že se o něj uchází docent PhDr. Juraj Šedivý, jehož považuji za ideálního kandidáta. Mohu to snad už úvodem říci, protože jeho publikační činnost soustavně a s velkým užitekem sleduji řadu let. Tato slova je ovšem potřebí v následujícím podrobněji zdůvodnit na základě těchto základních kritérií: zda jsou splněny základní předpoklady pokud jde o dosavadní kandidátovo vzdělání, dále o pedagogickou vysokoškolskou činnost a posléze zejména pokud jde o dosud vykonanou práci vědeckou.

Co se týče předchozího odborného vzdělání lze říci, že je vynikající jak ostatně zřetelně ukazují předkládané podklady. Přesto bych chtěl zdůraznit zejména tu skutečnost, že Juraj Šedivý absolvoval tříleté studium na vídeňském Institutu für österreichische Geschichtsforschung, starobylém sice, ale stále prestižním učilišti v našich oborech a to v evropském měřítku. Není tu proto co řešit. Totéž platí pokud věnujeme pozornost Šedivého práci pedagogické, která je rovněž dostatečně zohledněna v přiloženém materiálu. Stačí tak jen s uznáním konstatovat, že její výstupy, čímž jsou míněni kvalifikovaní odborníci, kteří byli či jsou i jeho žáky, jsou na Slovensku patrný na první pohled. Oba tyto fenomény tak zřetelně ukazují, že kandidát žádané pedagogické předpoklady jednoznačně splňuje.

Po právu je třeba věnovat největší pozornost vědecké práci kandidátově a jejím výstupům, které jsou už jen co do kvantity pozoruhodné a ovšem i jejím příslušným ohlasům. K tomu také přistupuje přiměřená kvalita, která současně ukazuje, že autor nezůstává omezen jen rámcem tzv. pomocných věd historických, ale tuto hranici, někdy ovšem nezřetelnou, ale existující, výrazně překračuje. To sice různě dosvědčují už jeho

četné studie (stačí jen zevrubněji přečíst jejich impozantní seznam), ale zejména autorská a redakční práce na mimořádném kolektivním díle, totiž prvním svazku velkých *Dejin mesta Bratislavy*, které teprve nyní plně nahrazují už staré německy psané středověké dějiny hlavního města Slovenska od Theodora Ortvaye.

Ale profesura se týká pomocných věd historických, je proto potřebí zaměřit se speciálně na práce z tohoto oboru. Tu jde především o tři monografie. Úvodem bych chtěl výslovně konstatovat, že v humanitních a sociálních vědách je vědecká monografie (nikoli učebnice, i když i ta může být čin) něco zcela jiného než ve vědách přírodních a technických. Tam se cení zejména rozpravy a to především tehdy, jde-li o dílo více autorů. V humanitních vědách je naopak knižní monografie zpravidla prací *unius auctoris* a zejména často dílem i více-, ba (mnoha-)letého výzkumu, v jehož rámci se řeší řada obecnějších problémů, které ukazují k dalším problémovým okruhům. Je tak třeba přistoupit k představení tří monografií, které jsou spojeny s kandidátovým jménem. Důležité je rovněž připomenout, že hlavním časovým úsekem je sice středověk, nicméně tato hranice je v jeho pracích různě překračována. A už úvodem je třeba zdůraznit skutečnost, že jedna z nich je publikována v cizím jazyku - německy. To samo o sobě naznačuje dvě důležité okolnosti, že totiž jde o tematiku, která si doslova nárokuje určitější pozornost mezinárodní medievistické komunity a to ze dvou důvodů. Prvním je okolnost, že téma samo má mezinárodní ráz a není problematikou regionálního charakteru a řadí se po bok velkému německému podniku *Germania sacra*, za druhé pak, že způsob zpracování je na takové úrovni, že může být důležitým prvkem pro širší komparace v rámci při nejmenším střeoevropského regionu. Jde tu o knihu *Mittelalterliche Schriftkultur im Pressburger Domkapitel*, kde autor přináší důležité poznatky ze dvou klíčových pomocných věd, totiž kodikologie a diplomatiky, ale inovativně s nimi propojuje i památky epigrafické, kterým patří návazné dvě knihy. Práce sama se vyznačuje až suverénní znalostí rozsáhlé, a zejména také roztržštěně dochované látky, jakož také moderních diplomatických a kodikologicko-paleografických metod. V té souvislosti bych chtěl zejména podtrhnout, že Šedivý propojuje výsledky svého studia s obecnějšími otázkami, v tomto případě konkrétně s kulturními dějinami v širokém slova smyslu a nezapomíná ani na měnící se sociální poměry členů kapituly. A co je rovněž důležité: autor doprovází svůj text množstvím signifikantních reprodukcí (celkem jde o více než sto dokladů!) jednotlivých dokumentů, takže si čtenář může řadu informací a zejména paleografických závěrů bezprostředně ověřovat.

Druhou knižní publikací je dílo *Historické nápisy a ich nosiče*, které vyšlo v předchozím roku. Je třeba se u něho zastavit v obecném kontextu. Jestli pomocně vědná studia obecně neměla na Slovensku předválečné doby až na výjimky rozsáhlejší historii, u studia epigrafických památek lze říci, že vlastně neexistovalo vůbec, ač to jsou právě tyto památky, které v důsledku vnějších podmínek trpí nejvíce. Zdaleka ne vždy lze totiž říci, že doklad, který existoval ještě třeba před několika málo desetiletími, bude k dispozici ještě dnes. V tomto případě proto nejde "jen" o studium historických pramenů, ale často přímo o záchranu těžce ohrožených unikátních dokladů slovenské minulosti. Existují sice různé ústavy památkové péče, ty však k této látce přistupují z jiných, možno říci zejména dokumentačních pozic. Šedivý naproti tomu rozvinul -i když celý rozsáhlý projekt je stále ještě v počátcích - celoplošnou aktivitu, která má úkolem zachytit nejen doklady *in situ*, ale i jen druhotně známé doklady opisové. A opět tu jde o to, aby nezůstalo jen u jejich evidence, ale aby byly tyto jednotliviny současně zhodnoceny ve své jedinečnosti, ale rovněž v kontextu s dobou, funkcí a regionem ve kterých vznikly. Nejdříve ovšem bylo třeba - a to je funkcí citovaného díla - vybudovat si pevné základy s ohledem na stav bádání a poznání obecného, zejména německého a francouzského. Autor přitom vstoupil i do kontaktu s německým podnikem *Die deutschen Inschriften* a jejich centrálou na univerzitě v Mnichově pod vedením prof. W. Kocha a nyní zejména Franz-Albrechta Bornschlegla, ale zároveň i českým pracovištěm v Ústavu teorie a dějin umění AV ČR, které vede docent Jiří Roháček.

Rozsáhlá, takřka čtyř set stránková kniha je v podstatě první slovenskou příručkou obecně latinské (ve smyslu užívaného písma) epigrafiky, která se pokouší postihnout rámcový vývoj do novověkých dob. Snad bych ještě in margine doplnil do bibliografie některé práce Bohumila Ryby, Josefa Dobiáše a zejména jeho žáka Josefa Hejnice. Jinak je Šedivého rozhled impozantní. Je ale třeba hned dodat, že Hejnicovo jméno se přece jen objevuje v další knize, totiž ve sborníku Šedivým redigovaném (*Latinská epigrafia. Dejiny a metodika výskumu historických nápisov zo Slovenska*, Bratislava 2014), který se různými způsoby s předchozí publikací doplňuje.

Nejnověji třeba brát v úvahu rovněž další knihu, jejíž papírovou verzi budeme mít v rukou řádově během několika málo týdnů, již ale třeba také zmínit, i když je zatím jen v digitalizované podobě. Je to první svazek plánované dvousvazkové práce *Beiträge zur mittelalterlichen deutschsprachigen Schriftkultur in der Slowakei* (Bratislava 2019), jenž přináší úvodem rozsáhlý historiografický výklad. Po něm následují úvodní historické kapitoly, sledující po bezpísemné době počínajícího raného středověku postupný rozvoj

užívání německých textů, z počátku vedle latinských, i když jsou brány v úvahu i jiné jazyky, jejichž písemný záznam se objevuje později, než bylo jejich běžné užívání. Mohu už zde říci, že jde o téma velmi aktuální, které jistě vzbudí diskusi, ne-li polemiku. V tom ale právě vidím jeden z momentů jeho důležitosti, protože tak se nejlépe dobereme seriózního závěru o nepochybně důležitém tématu, jaké bylo místo němčiny na slovenské půdě.. V seznamu literatury třeba doplnit třísvazkový katalog rukopisů v slovenských archivech (Meier-Piirainen-Wegera) a práce související s edicí žilinské městské knihy V. Chaloupeckého.

A na závěr ještě podám obecný sumarizující soud o mnoha desítkách Šedivého vědeckých statí, které jsou často publikovány nejen v cizích jazycích (převážně ovšem německy), ale také v zahraničních periodikách, což naznačuje jeho plnou integraci do mezinárodní medievistiky. Řada z těchto prací se věnuje i obecným dějinám středověkých měst a některým filologickým otázkám. Bylo by možno pokračovat, leč nepovažuji to za nutné.

Z výše řečeného - alespoň doufám - plyne, že jednoznačně doporučuji, aby doc. PhDr. Juraji Šedivému PhD. byl udělen titul profesora pomocných věd historických.

V Praze dne 15. října 2019

emer. prof. PhDr. Ivan Hlaváček CSc.